

Jana Hejkrliková

| Jana Hejkrliková s manželem
při nácviku vystoupení |

Pro toto zvláštní číslo in memoriam Hany Šebkové jsme do literární rubriky vybrali povídky jedné ze studentek prvního ročníku romistiky, Jany Hejkrlikové, která ještě v prvním semestru zažila Hanku – byť už těžce nemocnou – jako vysokoškolskou pedagožku.

Jana Hejkrliková je Romka. Příjmení netypické pro Romy má po svém českém manželovi. Je nejstarší studentkou romistiky na FF UK. Narodila se 22.1. 1959 v Toužimi, okres Karlovy Vary. Jejím mateřským jazykem byla romština. Romsky mluvila babička, které Jana podle vlastních slov vděčí za to nejkrásnější, co pro život získala: hlubokou humánnost vyjádřenou v osobitém úboru tradiční romské paťiv (úcty, slušnosti, kultury).

Romsky mluvila i maminka. Pak se ale stalo – když Jana začala chodit do školy – že rodinu navštívila sociální pracovnice, něco s maminkou na chodbě vyjednávala, maminka se pak vrátila do pokoje celá zaražená, a od oné chvíle začala s dětmi mluvit jenom česky. (Paní Hejkrliková se o této epizodě chystá napsat jednu ze svých dalších povídek).

Asimilační politika komunistického státu, které rodina Jany podlehla, odnaučila děti jejich mateřskému jazyku. A tak, ač dnes Jana Hejkrliková romsky perfektně rozumí i celkem dobře mluví, stala se jí čeština přirozenějším vyjadřovacím prostředkem. Romsky napsala dvě tři pohádky, jedna byla uveřejněna v Romano džaniben. Povídky – vzpomínky na dětství – píše česky. Do romštiny je překládají studentky romistiky, v jejichž rodinách se romština jako základní komunikační prostředek uchovávala.

Romistiku na filosofické fakultě UK začala Jana Hejkrliková studovat už jako zkušený člověk. Několik let působila ve funkci sociální pracovnice v místě svého bydliště, v Příbrami a také byla členkou meziresortní romské komise při úřadu vlády ČR. Před tím se starala o výchovu svých tří dětí a přitom v Praze studovala dálkově střední školu sociálně právní. Dnes jsou dvě starší děti samo-

statné a mají každý svou vlastní domácnost: šestadvacetiletý Ladislav je elektrotechnik s titulem bakaláře, dcera Martina, absolventka průmyslové školy, je už vdaná. Jen ještě dvanáctiletá Janina potřebuje mateřskou péči.

Kromě zaměstnání, vysokoškolského studia a domácnosti účinkuje paní Jana se svým mužem hudebníkem v rodinné hudební skupině jako zpěvačka a kytaristka, vyrábí samorosty a dřevěné plastiky a příležitostně se podílí na organizaci náročných kulturních akcí, jako například mezinárodních táborů pro romskou mládež.

Hurá, prázdniny

Konečně přišla ta chvíle. Dostali jsme vysvědčení, což pro mě a bráchu Emila znamenalo návrat k babičce a k příbuzným. Před rokem jsme se odstěhovali od naší rodiny do paneláků.

Vlakem jsme odjízďeli s rodiči do Karlových Varů a pak do Bochova autobusem. Celou cestu jsme s bráchou prozpívali. Lidem v autobuse se to docela líbilo, protože se na nás usmívali.

Konečně Bochov! Vystoupili jsme a mířili k domu, kde bydlela naše rodina. Už jsme viděli, jak stojí u okna babička a o patro výš strejda. Koukají, jestli nepřijede někdo z rodiny. U nás se na návštěvu nikdo nikdy neobjednával, ale pořád se někdo čekal.

Došli jsme k domu a šli jsme k babičce. Samozřejmě, všichni už tam byli. Otec se usadil ke stolu, kde už seděli strejdové. Máma si sedla mezi tety u kamen a já s Emilem k dětem na ládu. Láda byla velká truhla, kde měla babička své poklady. Strejdové se mě a Emila zeptali, jak se máme a jestli je na nás táta hodný. Pak si povídali dospělí mezi sebou.

Emil se ptal, kde je Kiki. To je také náš bratranec. Eva řekla, že seká dříví na dvoře. Sebrali jsme se a šli jsme za ním. Před dvorem jsme však znejistěli a šli jsme pomaleji.

„Nevíte, je kohout na smetišti nebo je zamčený?“, ptala jsem se. Nikdo nevěděl. Kohouta jsme se všichni kromě strejdy Juruše a Kikiho báli. Vévodil si na hromadě hnoje a nikoho na dvoře nesnesl. Jednou bratranci Slávovi vlétl na hlavu a kloval ho! Měli jsme štěstí, Kiki kohouta zavřel, aby mohl v klidu štípat dříví. Na dvoře jsme se dohadovali, co budeme dělat. Někdo navrhl, že bysme si mohli hrát na Sedm statečných, ale protože na bráchu vyšla role Crise a on ho nechtěl hrát, protože byl plešatý, tak jsme si na Sedm statečných nehráli.

Kiki řekl: „Pavčina šla s jedním *raklem* na koupák. Mohli bysme je jít pozorovat, ale ještě musíme to dříví složit.“

Dříví bylo konečně složeno a my mohli vyrazit na „koupák“. V dálce před sebou jsme uviděli Kikiho starší sestru Pavčinu, jak se vede s nějakým českým klukem. To bylo něco pro nás! Nenápadně jsme se začali plížit v patách milenecké dvojice. Pavla se s klukem posadila na

trávník pod keřem a my jsme zatím leželi v trávě za druhým keřem. Blondatý kluk cosi povídal o tom, jak bude námořníkem. Zatímco Pavle hladil ruku, kterou měla položenou na noze, nás kousali komáři. Oni dva zřejmě komáry nevnímali. Zrovna když se kluk přibližoval k Pavle, že jí dá pusku, plácnul se Emil do stehna, až to plesklo.

Pavla s klukem se lekli, my se dali do smíchu. Pavla se k nám rozeběhla a křičela něco o parchantech a pohlavkovala nás hlava nehlava. Kluk běžel také a jak byl v ráži, udělal Kiki-mu pohlavek.

V tom se Pavla zarazila, otočila se k blondákovi a vrazila mu facku: „Naše děti mlátit nebudeš!“

„Vždyť ty je mlátíš taky!“

„Já můžu, ale ty ne!“

Pak se na nás pořádně podívala: „Jééé, Jana a Emil!“ A každému dala pusku, chytla nás za ruku a šla s námi domů pozdravit i naše rodiče. Její *raklo* tam stál, držel si tvář a vyjeveně zíral.

Babička už nás vyčkávala. Najedli jsme se, umyli, zalezli pod duchny a babička zhasla. Ještě jsem slyšela babiččinu tichou modlitbu, ale nedoposlechla...

Čuče dīvesa aven!

Jaj, ta imar avel odi bachtaŕi ora! Me the miro phral, o Emil'is, chudňam školakro l'il u džanahas, hoj džaha te dikhel la baba the la famel'ija. Jekh berš oleske, so na samas lenca jekhetane, bo chudňam kher andro panelakos u gejl'am te bešel avrether.

Mašinaha džahas la daha le dadeha Karlovi Varende, odarig le autobusiha Bochoviste. Calo drom me le phraleha giľavahas. Le gadženge andro autobusus sas amare giľa pre dzeka, asanas pre amende.

O Bochos! Imar sam Bochoviste! Gejl'am avri andal o autobusus u džahas kijo kher, kaj bešelas amari famel'ija. Dural dikhl'am amara baba paš e blaka, jekh štokos upreder terdolas paš e blaka o kak – dikhenas, či avel vareko andal e famel'ija. Kij'amende has avka, hoj ňikas na vičinahas anglal, aľe furt pes užarelas, hoj vareko avela.

Avľam paš o kher u gejl'am kije baba. Savore džene odoj imar sas. O dad peske bešľa paš o skamind, kaj bešenas o kaka. E daj bešľa maškar o biba kije šparheta. Me le Emil'iha bešľam pre lada maškar o čhave. E lada has baro mochto, kaj peske e baba garuvelas peskero

barva'ipen. O kaka mandar the le Emi'istar phučle, sar sam, či o dad hin pr'amende lačo, u pa'is peske o bare džene vakerenas maškar peste.

O Emi'is phučla, kaj hin o Kikis – amaro strično phral. E Eva phenda, hoj čhingerel kašta pre dvora. Gejlam pal leste. Sar avahas pašeder kije dvora, imar na siđarahas ajci, bo džahas daraha.

„Čhavale, na džanen tumen, či o bašno hin pro smetiškosc vaj či les phandle andre?“ phučavas me. Ńiko na džanelas. Le bašnestar darahas amen savore. Ča o kak Jurušis the o Kikis na daranas. O bašno peske bešelas sar raj pro gunujos u űikas na kamelas te mukel pre dvora. Jekhvar le bratrancoske, le Slaviske, chuřila pro šero u đubinelas les andro šero. Sas amen bacht, bo o Kikis le bašnes phandla andre, kaj amen te na daravel, kana čhingaha o kašta. Pa'lis vakerahas, so keraha dijader. Vareko phenda, hoj šaj amen bavinass pro *Sedum statečnyč*. Pre miro phral peřla te bavinel le Cris, a'e o phral na kamelas, bo le Cris hin nango šero – ta *Sedum statečnyč* na bavinđam.

O Kikis phenda: „E Pavlina geřla rakleha pro *koupák*, avas, džas počoral te dikhel, so kola duř džene keren! A'e peršo muřinas te sthovel o kašta.“

Sthodam o kašta u geřlam pro *koupák*. Dural dikhlam le Kikiskera phuredera pheňa, la Pavlina – džalas rakleha, řikerenas pes vastestar. Jaj, ta kada sas vareso perdal amende! Džahas pindro pal pindrete pal lende, kaj amen te na dikhen. E Pavla le rakleha peske bešte andre čar tel o kraki, amen pašřuvahas andre čar tel o kraki pre aver sera. Lakero blondakos vakerlas, hoř kamel te avel berariske (namorňikoske). Jov hlaskinelas la Pavla vastestar – u amen chanas o mačhara (komara). Jon talam le mačharen na řunenas. Sar o raklo kamelas la Pavla te čumidel, o Emi'is pes pekla pal e čang avka, kaj praskinda.

E Pavla le rakleha darandile – amen chudňam te asal. E Pavla prastandila kiř'amende, diňa te rakinel, čhinelas amen pal o šere, sar ča birinelas. O raklo řiš chuřila opre u pekla jekh le Kikis.

Sar les e Pavla dikhla, mukla amen, visařila ke peskero blondakos u čhinda les pal o kan: „Ma troma te marel amare čhaven!“

„Soske? Sem the tu len mares!“

„Me len šaj marav, a'e tu na!“

Ča pa'is dikhla lačhes, ko amen sam: „Jaj, sem oda e Jana the o Emi'is!“ Sakones čumidňa, chudňa amen vastestar u řidžalas amen khere, bo kamelas te privitinel amara da amare dades.

Lakero pirano pes chudelas čhamatar u dikhelas sar dilino.

E baba amen imar užarelas. Chaľam, mordam amen, geľľam tel e duchna u e baba murdarda e elektriķa. Paľis meķ ťundom, sar e baba lokores vakereľ le Devloreha, aľe imar na doťundom, bo indraľiľom andre...

*Do romťtiny pľeloľila Radķa Kováčová
II. ročníķ romistiky*

Dnes bude divadlo

V nedeli platilo jedno krásné pravidlo. Po obědě u strejdy Juruše se v jednu hodinu pustilo rádio a všichni jsme poslouchali pohádku. Jednou, zrovna pohádka končila, někdo z dětí hlásil, že od autobusu jde strejda Mikolaj. Všichni jsme se nahrnuli k oknu, a opravdu. Vepředu šel strejda s baretem na hlavě, ve vysokých botách a v kalhotách, kterým se říkalo rajtky, a za ním pár kroků šla teta Mara se třemi dcerami.

Strejdu Mikolaje jsme moc rády viděly hlavně my děti. Věděly jsme totiž, že bude divadlo.

Všichni jsme seběhli dolů k babičce. Jen jsme dosedli, už vcházela návštěva. Sestřenice si sedly mezi nás, strejda Mikolaj se strejdou Jurušem ke stolu a teta Mara ke kamnům. Za chvíli přišla teta Arana, teta Irma, strejda Pančo a strejda Šandor. Chyběla tam jenom naše máma – a všichni sourozenci by byli pohromadě.

Pomohla jsem babičce obsloužit rodinu. Prvního jsem obsloužila strejdu Mikolaje, nejen že byl vítanou návštěvou, ale protože byl nejstarším synem babičky. Pak tetu Maru, ta byla nejstarší nevěstou. Ale hlavně to byli moji kmotři.

A pak jsme my, děti, seděly a čekaly na tu správnou chvíli. A dočkaly jsme se: strejda Mikolaj začal vyprávět a pro nás to znamenalo stěhovat nábytek ze středu do krajů místnosti.

Přesto, že byl strejda malého vzrůstu, potřeboval na vyprávění hodně místa. Své vyprávění doprovázel názornými a velice energickými ukázkami. Vyprávěl, jak byl ve druhé světové válce u partyzánů a pak ve vojenském sboru Ludvíka Svobody v Rusku. Ukazoval názorně, jak byl raněn. Vydal zvuk střely, pak se chytil za nohu a upadl na zem. Chvíli ležel, protože jako omdlel. Pak vyskočil – to už byl jako vyléčený. Pak běhal po místnosti a ukazoval, jak se pral s nepřítelem, nebo jak střílel. Všichni jsme se ponořili do děje tak, jako bychom jej slyšeli poprvé. Když své vyprávění skončil, na důkaz ukázal fotografii, kde opravdu byl mezi vojáky s generálem Ludvíkem Svobodou.

Strejda Mikolaj stejně jako strejda Šandor neuměli romsky. Byli jako malí kluci babičce odebráni a dáni na převýchovu k sedlákům. Proto strejda Mikolaj nosil rajtky a vysoké boty. Ne-

jmenoval strejdu Juruš, ale Jirko, a své ženě neříkal Maro jako my, ale Maruško. Bydlel s tetou v Kozlově, kde měli velký dům a chovali hodně domácích zvířat. Husy, kachny, dvě kozy, dvě prasata, psa a kočky. Pracovali s tetou v místním JZD.

Každé léto si mě brali na týden, protože mě křtili. Moc jsem se k nim těšila, a to ze dvou důvodů:

1. Přijeli pro mě motorkou, která měla takovou lodičku, kde seděla vždycky moje teta. Ale když přijeli pro mě, tak jsem v té lodičce seděla já, a teta za strejdou.
2. Těšila jsem se na všechna ta zvířata, protože jsem je pomáhala tetě krmit.

Strejda Mikolaj byl vypravěč Bohem nadaný. Ještě dnes, po tolika letech, vzpomínám na to divadlo, které nám dětem předváděl.

Adařives ela teatros

Kurke ľikerahas amen jekh šukar sokašis. Ko bačis Jurušis mukahas jekh oratar pal o dilos o radijos u šunahas paramisi. So ča e paramisi dophende, vareko le čhavorendar vičinda, hoj khatar o autobusis avel o kak Mikolajis. Savore pes ispidkerdam paš e blaka – čačo! Anglal džalas o bačis, ciracha pro pindre, buchľi cholov, so pes vičinelas *rajtki*, pro šero baretos. Trin štar kroki pal leste džalas e bibi Margita the lakere trin čhaja. Le bačis Mikolajis savore džene rado dikhenas, jekhbuter amen o čhave. Džanahas, hoj akana ela teatros!

Prastandľam tele, kaj bešelas e baba. Soča beštam, imar on avenas andre. O strična pheňa peske bešte maškar amende, o bača Mikolajis the Jurušis bešte peske pal o skamind u e nena Mara kijo bov. Maj tiš avľa e nena Arana, Irma, o bačis Pančo the o Šandoris. Ča amari daj odej na sas – te odoj ulahas, ta sa phrala pheňa ulehas jekhetane, paš peste.

Pomožindom la babake te sikhavel paťiv la famiľijake. Perše sikhadam paťiv le bačiske Mikolajiske the la nenake Marake, bo jov has la babakero jekhphureder čhavo the joj has lakeri jekhpureder bori. Aľe hlavno has, hoj man bolde.

Paľis amen o čhave bešahas u užarahas, so ela. Doužardam amen. O kak Mikolajis chudňa te vakerel u pre amende has te cirdel sig sig o nabitki, so has maškaral o kher, pre sera paš o fali. Oda jekh, hoj o bačis has cikno – te chudelas te vakerel, kampelas leske but, but than. Vakerelas na ča mujeha, aľe vastenca pindrenca. Delas duma, sar andro dujto svetoskero mariben has maškar o partizaňa u paľis andre Rusiko andro slugadžiko sboros paš o Ludvík Svoboda. Sikhavelas amenge, sar has ľivimen. Diňa hangos sar pištoľis, paľis pes chudňa pindrestar u peľa pre phuv. Čepo pašľolas sar te meglisaliľahas, paľis chuťila opre,

bo imar sas sastardo. Denaškerlas pal o kher, marlas pes avrethemeskere slugadženca, livin-kerlas. Hijaba kaj amen džanahas šeral dojekh lavoro, so delas duma, poravahas o jakha, sar kana šoha te na šundamas leskeri viteziko paramisi. Kana dovakerđa, sikhada amenge e fotka. Na chochavlas amenge! Pre fotka has maškar o aver murša jov – u paš lende o generalis Svobodas.

O bačis Mikolajis aňi o Šandoris na džanenas romanes. Kana has cikne, ile len o gore la babatar u dine len andre gadžikaňi famiľija *na převýchovu*. Vaš oda o Mikolajis uravelas o rajtki the o ciracha. Le Jurušis na vičinelas Juruš, sar amen, aľe Jirko, peskera romňa, la Mara, vičinelas Maruško. Bešelas Kozlovoste, has les odoj baro kher, ľikerlas kachňen, kačken, papiňen, duje buzňen (kozen), duje balen, mačken the rikonen. Jov the e bibi kerenas buťi andro JZD – *jednotné zemědělské družstvo*.

Sako ňilaj somas jekh kurko ke lende. Lenas man ke peste, bo man bolde. Sako berš bara lošaha užaravas, hoj ke lende džava.

1. Jekh – avle vaš mange pre ajsi motorka, so la pre sera has „lodka“. Andre lodka bešelas e bibi. Aľe kana man ľidžanas, bešavas andre lodka me u e bibi bešelas palal, pal o bačis.

2. Aver – igen rado dikhavas savore lengere kachňen, papiňen, balen, davas len la nenaha te chal.

O bačis Mikolajis has paramisaris Devlestar. Mek adaďives, pal ajci berš, našťi bisterav oda teatros, so amenge le čhavage sikhavelas.

*Do romštiny přeložila Stáňa Miková
I. ročník romistiky*

Paní Krausová

Ráno nás probudilo štrachání. Babička vymetala kamna. Otočila jsem se ještě, zavrtala se do peřiny a spala dál. Podruhé, tentokrát už úplně, mne probudila vůně bílé kávy. Je zvláštní, jak některé vůně dokážou i po mnoha letech vyvolat zcela konkrétní představy. Ta moje je úplně jasná: otočím se, otevřu oči a na židli u postele čekají hrnky s kávou a večka s máslem. Babička kupovala jen večky, protože už neměla žádné zuby. A strejda Juruš mi po ránu přinesl půl-litr podmáslí. Věděl, že je mám ráda.

Po snídani jsme šli s bandaskou a síťovkou do mlékárny. V mlékárně to krásně vonělo. Paní mlékařka nám za korunu nalila do bandasky litr mléka, ukrojila za tři koruny půlku másla a za pět korun nám prodala bochník chleba. Cestou z mlékárny jsme zakokrhali na žebráka

pana Kohoutka a on na nás hrozil holí. Potom jsme potkali slepou a krásnou paní Krausovou s černým psem Aidou.

Paní Krausová vypadala jako královna. Byla vysoká, měla zlaté vlasy vyčesané do zapleteného drdolu. Pozdravili jsme: „Dobrý den, paní Krausová!“

„Dobrý den,“ odpověděla paní Krausová. Aida si nás pamatovala, protože vrtěla ocasem. Paní Krausová nás poznala podle hlasu také a hned se nás ptala, jestli jsme na prázdninách u babičky. Pomohli jsme jí s nákupem domů.

K paní Krausové jsme chodili moc rádi. Bydlela v krásném domě se starožitným nábytkem a my jsme si tu připadali jako na zámku. Ale hlavně: paní Krausová krásně hrála na klavír. Za to, že jsme jí pomohli, nám hrávala. My jsme ji rádi poslouchali a přitom si hráli s Aidou.

Emil si po chvíli sedl k ní a ptal se: „Jak můžete hrát na klavír, když jste slepá? Vždyť na ty klapky nevidíte.“

„Já na klávesy vidět nemusím. Já je poznám podle zvuku.“

„A paní Krausová, proč jste slepá?“ pokračoval Emil.

„Protože mi za války vlétla do očí střepina, když bombardovali naše město.“

„Proč v tak velkém a krásném domě bydlíte sama? Proč nemáte žádnou rodinu?“ ptala jsem se já.

Paní Krausová posmutněla: „Já jsem měla manžela a dvě děti, ale při tom bombardování jsem o ně přišla.“

„Možná kdybyste měla víc než dvě děti, třeba pět jako naše máma, nebyla byste dnes sama,“ řekla jsem jí.

„Možná, že máš pravdu,“ odpověděla paní Krausová.

Pak nám ukázala, jak hraje na klavír i s Aidou. Aida hrála na klapky, vlastně na klávesy, jak říkala paní Krausová, které zněly hlubokým tónem, a paní Krausová hrála na ostatní klávesy. Moc se nám to líbilo. Aida se také nedívala na klávesy. Koukala se na nás.

Potom jsme paní Krausové a Aidě zazpívali my s bráchou. Paní Krausové se to moc líbilo. Říkala nám, že bychom se měli také naučit hrát na nějaký hudební nástroj.

„Který nástroj se vám líbí?“ ptala se nás. Brácha odpověděl, že klavír, a já, že kytara. Paní Krausová nám dala hudební nástroj, který byl podobný kytarě, ale podle slov paní Krausové to byla loutna.

Babička už ohřívala oběd a zlobila se, kde že jsme. Když se dověděla o paní Krausové, pochválila nás.

No, neřekli jsme jí, že jsme se ještě cestou potkali s dětmi od Gašparů, které nám ukazovaly zahradní altán, kde teď v létě mají svou chatu. Trochu jsme jim záviděli, ale našťastí nás

pozvaly, abychom přišli po obědě. A také jsme babičce neřekli, že při točení s bandaskou jsme část mléka vylili a dolili vodou.

Po obědě bylo potřeba naštípat dříví. Kiki nám pomohl a alespoň na tuto chvíli se stal jedním ze sedmi statečných. Na to, že mu bylo teprve osm let, uměl se sekerou zacházet jako dospělý. Kiki měl ještě šest sourozenců a jeho máma byla vdova. A tak dost často mámě pomáhal tím, že chodil sekat dříví starším lidem v okolí, a oni mu za to dávali drobné peníze nebo vajíčka.

Když jsme udělali dříví, řekli jsme si, že si budeme hrát na partyzány. Teta Arana pekla buchty. Vonělo to tak, že to bylo k nevydržení. A tak jsme se jako partyzáni domluvili, že obklíčíme nepřátelskou kuchyni a buchty ukořistíme. Celá akce nakonec skončila nezdarem, protože „fašistická kuchařka“ buchty přinesla na dvorek sama a prý ať si vezmeme. Takovýto nezdar naplánovaného přepadu se ale musel nějak zdůvodnit: „No jasně, lekla se a raději nám buchty vydala bez mučení,“ zněla závěrečná zpráva a my se do nepřátelských buchet mohli pustit bez jakýchkoli výčitek svědomí.

Zbytek dne jsme strávili na „koupáku“. Nic moc jsme z toho ale neměli, protože jsme museli hlídat malé bratrance a sestřenice, aby se neutopili.

Přišel večer a my se ukládali ke spánku. Než jsem usnula, vzpomněla jsem si na paní Krausovou. Bylo mi líto, že zůstala sama. A uvědomila jsem si, jak je dobře, že mám tak velkou rodinu, i když jsme nežili v tak krásném domě jako ona, a že i o to málo, co jsme měli, jsme se museli dělit.

E gori Krausovo

Tosara amen uštađa macišagos. E baba šulavlas avri o bov. Visaľiľom, zakerďom man andre duchna u pale zasufom. Masovar man hazdňa opre pachos pal e parňi kaveja. Čudaľinav man, hoj pal ajci berš šaj varesave pachi anen manušeske pre godi, so čirla predžid'ila. Dikhav man, sar kada te ulahas adaďives: visaľuvav andro haďos, phundravav o jakha, paš o haďos užaren pro stolkos kučora kavejaha the e večka čhileha. E baba cinavkerlas ča o kovle večki, bo la na has danda. O bačis Jurušis mange tosara anelas jepaš ľitra cmaros, bo džanelas, hoj les rado pijav.

Sar chaľam amaro tosaruno chaben, džahas la dinerkaha the thavuňa taškaha andre thudarňa. Andre thudarňa savoro šukares pachinelas. E thudaňi amenge čhordňa jekh ľitra thud andre dinerka, poťindam vaše jekh koruna, trine korunenge amenge čhindňa jepaš kotor čhil, pandže korunenge amenge bikenda calo maro. Sar džahas khere, giľavkerďam sar bašno (ko-

hutos) jekhe kudušiske, so pes vičinelas *Kohoutek*, u jov amen daravlas bakulaha. Palis di-khlām la šukara gora, la kora Krausovo, the lakera rikoňora, la Aida.

E gori Krausovo dičholas avri sar thagarňi. Has uči, o somnakune bala peske khuvelas upre andre konča. Palikerđam lake: „Lačo d'ives, raňije Krausovo.“

„Lačo d'ives,“ phendā e gori. E Aida amen džanelas, bondārelas la poraha. E gori amen prindžardā pal o hangos, phučelas, či avlām ke baba amare čuče d'ivesende (pro prazňini). Phendām, hoj ha. Pomožindām lake te lidžal lakero cinaviben khere.

Ke gori Krausovo igen rado phirahas. Bešelās andro šukar kher, andre la sas phurikano butoris, amen pes ke late šunahas sar andre diz, andro kaštilis. Jekhfeder has, hoj e gori šukares bašavelas pro klaviris. Amen la šunahas u bavinahas amen la Aidaha.

O Emilis bešta ke gori, phučelas latar: „Sar šaj bašaven pro klaviris, te san kori? Sem na dikhen pro klapki.“

„Me na mušinav te dikhel pro klavesi, me len prindžarav pal o hangos.“

„Raňije Krausovo, soske san kori?“ phučelas mek o Emilis.

„Andro mariben, sar bombardinenas o foros, ta mange andro jakha chuťila o čerepos.“

„Soske andre ajso šukar kher bešen korkori? Soske tumen nane famel'ija?“ phučavas me.

La gorake avla pharo. „Has man rom the duj čhave, aľe sar bombardinenas, ta ačhile murdarde.“

„Može te tumen ulehas buter čhave, phenas pandž, sar amara da, ta na ulanas adaďives korkori,“ phendom lake.

„Šajel, hoj tut hin čačo,“ phendā oj.

Palis amenge sikhada, sar bašavel pro klaviris la Aidaha. E Aida bašavlas pro klapki – e gori phenlas *klavesi* – so denas avri thule hangi, e Krausovo bašavlas pro aver klapki. E Aida tiž na dikhelas pro klavesi, dikhelas pre amende. Amenge pes kada igen pačinelas.

Palis lake giladām amen, me the o phral. La gorake pes amaro gilaviben tiš igen pačinelas. Phučelas, či bi kamahas te sikhľol pre varesoste te bašavel. O phral phendā klaviris, me phendom gitara. E gori amen diňa bašadi, so dičholas avri maj sar gitara, aľe joj phendā, hoj oda loutna.

E baba thođa te taťol diloskero chaben, sas cholāmen, hoj kaj samas ajci. Sar šunda, hoj samas ke gori Kausovo, ta amen ašarlas.

Na phendām la babake, hoj pes dromeha arakhľam mek le Gašparovo čhavenca, hoj amenge sikhavenas o altanos andre bar, kaj len hin akana ňilaje e chata. Činonoro rušahas, hoj len hin u amen nane, aľe on amen vičinde, kaj te avas ke lende pal o dilos, ta palis imar na rušahas. Aňi kada la babake na phendām, hoj kerahas bengipen, bondarahas la dinerkaha, čhordām avri jepaš thud u jepaš dinerka pherdām le paňeha.

Pal o dilos kampelas te čhingerel o kašta. O Kikis amenge pomožinda. Has leske mek ča ochto berš, a'e le tovereha kerlas sar murš. Le Kikis has šov phrala the pheña, leskeri daj has phivli. O Kikis lake but pomožinelas, phirelas te čhingerel o kašta le phure gadženge, jon les vaše denas love vaj jandre.

Sar čhingerdam o kašta, phendam, hoj amen bavinaha pro partizana. E bibi Arana pekelas bokela. Ajsi kedvešno pacha džalas andal e kuchňa, hoj našti likerdam avri. Phendam, hoj te sam partizana, ta demavaha andre kuchňa u o bokela čoraha. A'e amari viteziko akcija skončinda namištes, bo e „fašisticko pekad'i“ anda o bokela pre dvora korkori: „Chan, čhavorale, ča chan čalon,“ phenda šukares.

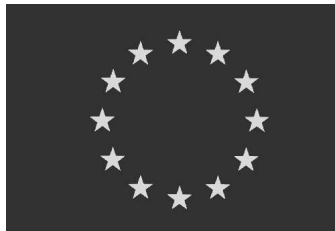
Ta so samas te kerel? Chahas, mišto na tašľuvahas.

Pal o dilos gejlam pro kupaliskos. A'e mušindam te del pozoris pre amare cikne strična phralora the pheňora, kaj te na tašľon andro paňi, ta našti kerahas bengipen, sar kamľamas.

Raťi džahas te sovel. Mange avľa anglo jakha e gori Krausovo. Has mange pharo, hoj ačhiľa korkori. Phenavas mange, savi bacht amen diňa o Del, hoj amen hin ajsi bari femel'ija! Save sam bachtale, hijaba kaj na bešas andre ajsi šukar, baro kher sar oj, hijaba kaj mušinas te ulavkerel sako kotor maroro maškar ajcidžene.

*Do romštiny přeložila Denisa Miková
I. ročník romistiky*

Překlad povídek do romštiny je volný; tvůrčím způsobem respektuje stylistickou osobitost romštiny.

Romano džaniben – jevend 2004
Sborník romistických studií

Vydává Společnost přátel časopisu Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
e-mail: dzaniben@email.cz (redakce, distribuce), www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktorka: Milena Hübschmannová
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadílková
Technický redaktor: Peter Wagner
Grafická úprava: Juraj Horváth
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkci zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz
Náklad: 700 ks
Doporučená cena: 140 Kč
Roční předplatné: 280 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.

Tento dokument byl vytvořen za finančního přispění Evropského společenství. Názory zde prezentované vyjadřují postoje Romano džaniben, a proto nemohou být v žádném případě považovány za oficiální postoj Evropského společenství.

**Toto číslo vyšlo díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR
Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětí holocaustu.**